

Anteckningar och reflektioner om
Piketty, Thomas
Capital in the Twenty-First Century
2014

Veronica Stoehtel
Professor i Medie- och kommunikationsvetenskap
Högskolan i Halmstad

Boken behandlar den ekonomisk-historiska utvecklingen av förhållandet mellan inkomst, tillväxt och kapital samt löneutveckling, kapitalvinster och skattesystem i främst europeiska länder och USA från sjuttonhundratalet fram till idag. Piketty anser att alla dessa delar är nödvändiga att studera när vi vill förstå hur det kapitalistiska systemet fungerar. Piketty kritiserar tidigare ekonomer för att ha undersökt alldeles för korta tidsperioder och påpekar att tillförlitliga data ända tills för inte så länge sedan inte varit tillgängliga. Det är inte förrän vid slutet av nittonhundratalet som vi fått databaser som möjliggör tillförlitliga analyser. Piketty menar dock att det ändå finns anledning att vara försiktig när vi använder oss av statistik utifrån de offentliga databaser som räknar inkomst utifrån inbetalda skatter eftersom den inte tar hänsyn till skattefusk. I surveyundersökningar måste man räkna med ännu större missvisning då respondenter tenderar att lämna oriktiga uppgifter om sina inkomster. Andra skäl till försiktighet när man tolkar statistiska data är t. ex. svårigheten att exakt kunna skilja mellan inkomst från arbete och inkomst från kapital i gruppen egenföretagare. Dessa inkomster kan klassificeras som antingen det ena eller det andra, inkomst från arbete eller kapital. Dessutom måste vi vara medvetna om att inte heller aktuell statistik kan mäta miljöskador korrekt och att det under den finansiella globaliseringens betingelser är svårt att mäta rikedom, d.v.s. kapital, och dess fördelning inom nationella gränser. Trots alla dessa begränsningar menar Piketty att det är absolut nödvändigt att analysera vad alla dessa siffror från olika databaser kan betyda. Han kritiserar olika samhällsvetare som hävdar att all statistik är en konstruktion. Det kan vara sant men vi kan inte nöja oss med det. Att vägra syssla med siffror favoriserar de rika som självklart är bra på att hantera dem, menar Piketty.

Medan första delen av boken är främst en beskrivning och analys av förhållanden mellan kapital och inkomst i framför allt Frankrike, men också England, Tyskland, Skandinavien och USA (Piketty menar att det vi hittar i dessa länder kan också tänkas gälla för andra rika länder), ägnar Piketty bokens andra del åt att ge konkreta förslag till hur vi kan minska den socioekonomiska ojämlikheten i världen: genom att beskatta kapitalet. Förslaget har sin bas i den beskrivande och analyserande första delen av boken. Beskattningen föreslås både för materiella tillgångar och för kapitalvinst som man får när man hyr ut egendom, vid bankräntor, fördelning av aktier, utdelning av vinst i bolag, ränta på utlånade pengar, finansiella transaktioner eller annan finansiell satsning.

Innan jag sammanfattar bokens innehåll vill lyfta fram en möjlig kritikpunkt: Piketty diskuterar inte om och varför det är allvarligt och t.o.m. farligt att gapet mellan dem som har mycket och dem som har inget har ökat. Hans enda exempel är USAs bristande finansiella stabilitet, som han ser som en följd av den ökande ojämlikheten. Piketty menar att det var lägre- och medelklassens sjunkande köpkraft (i sin tur en produkt av bl.a. den låga tillväxten) som ledde till ökad skuldsättning hos dessa befolkningsgrupper

(när skrupelfria banker och finansiella institut dessutom uppmuntrade fattiga att låna pengar).

I de följande raderna vill jag ta upp andra mycket konkreta konsekvenser som bl.a. Stiglitz tar upp i sin bok *The Price of Inequality*: Ökad ojämlikhet leder till ökad kriminalitet och ökade kostnader för fängelserna. Den minskar förtroendet för det politiska systemet. Valdeltagandet sjunker, varigenom demokratin försvagas. Den sociala sammanhållningen undergrävs när företag gör allt för att slippa betala skatt med mindre pengar till staten och nedskärningar i välfärden som följd, och en förvridning av ekonomin när medianinkomsten och den genomsnittliga inkomsten skiljer sej åt. Det finns dessutom andra konsekvenser på individnivå: exkludering från sociala aktiviteter, utbildning och valmöjligheter, förnedring, underkastelse, diskriminering, brist på självförtroende, känsla av maktlöshet, stress och osäkerhet för att nämna några. Och som bl.a. Göran Therborn i sin bok *The Killing Fields of Inequality* nämner leder allt detta till hälsoproblem.

Sedan kommer jag att presentera ett antal utvalda exempel snarare än att sammanfatta hela boken. Exempelen väljs för att exemplifiera ett förhållande eller för att visa på en trend. Att på ett meningsfullt sätt sammanfatta den enorma mängd av fall som Piketty behandlar är inte möjligt inom ramen för denna text.

Ekonomins tre sektorer:

Idén om att vi kan dela in ekonomin i tre sektorer, den primära (lantbrukssektorn), den sekundära (industriktorn) och den tertiära (tjänstesektorn) kommer från mitten av nittonhundratalet. Idag är ca 70–80 % av de utvecklade ländernas förvärvsarbets sysselsatta inom tjänstesektorn. Ca 20 % arbetar med vård och utbildning. Ytterligare 20 % fördelar sig på hotell, restauranger och andra serveringsställen, kultur och underhållning. Därutöver finner vi 20 % i marknadsförings- och konsultföretag, i verksamheter inom design och data samt inom bank- och finansväsendet. Offentlig förvaltning, rättsväsende, försvar och liknande står för 10 % av anställningarna.

Ekonomisk tillväxt:

De enda historiska exemplen på snabb ekonomisk tillväxt (3–4% eller mera) finner vi i länder som håller på att resa sig ur underutveckling eller svåra kriser. Detta gäller så kallade utvecklingsländer, men t.ex. även de europeiska länderna efter andra världskrigets förstörelse. Historien ger inga exempel på utvecklade, högteknologiska ekonomier vars tillväxt per capita varit högre än 1,5 % under en lång tidsperiod. Enligt optimistiska prognoser kommer den ekonomiska tillväxten att uppnå högst 2,5 % per capita fram till år 2050 för att sedan falla till 1,2 % under den sista tredjedelen av vårt sekel.

Balansen mellan inhemska och utländska tillgångar i ett land:

Individer bosatta i länder som Frankrike, USA, Tyskland och Italien äger lika mycket utländska materiella och finansiella tillgångar som utlänningar äger i de egna länderna. Situationen är en annan i Afrika där ungefär 20 % ägs av utländska investerare. Idén om att en fri marknad skulle leda till en bättre ekonomisk jämvikt när rika länder investerar i fattiga länder är felaktig. Fria marknader leder inte till någon jämnare distribution av per capita inkomsten. Historiska data visar att t.ex. varken Japan, Sydkorea, Taiwan eller Kina har åstadkommit sin dynamiska ekonomiska utveckling tack vare utländska

investeringar. Deras ekonomier utvecklades därför att de själva finansierade sina investeringar både när det gällde det fysiska och det humana kapitalet. De asiatiska länderna hade större nytta av den fria marknaden (fri handeln) än av utländska investeringar i landet. Historiska data pekar också på att det har varit en satsning på utbildning som varit den främsta drivkraften när fattiga länder har tagit sig över tröskeln till den utvecklade världen, inte något utländskt ägande av deras nationella tillgångar.

Balansen mellan rika länder och utvecklingsländerna:

Mellan åren 1900 och 1980 producerades 70–80 % av alla varor och tjänster i Europa och USA. År 2010 hade andelen minskat till 50 %. Piketty räknar med att den kommer att fortsätta att sjunka till 20–30 % under detta sekel.

Demografins betydelse för tillväxten, lönernas utveckling och vinst på kapital:

Den moderna tillväxten är en produkt av befolkningsökning i kombination med ökningen av mängden kapital samt kunskapens utveckling och spridning. Världens befolkning ökade med en fjärdedel mellan åren 0 och 1000. Den ökade med hälften mellan åren 1000 och 1500 och åter igen med hälften mellan åren 1500 och 1700. Enligt FNs beräkningar kan världens befolkningstillväxt år 2070 ligga på samma nivå som under sjuttonhundratalet p.g.a. den sjunkande tillväxten sedan 1970-talet (med Afrika som undantag).

Ett exempel på hur den demografiska tillväxten påverkar löner och kapitalvinster kan vi se i Frankrike under sjuttonhundratalet. Den kraftiga befolkningsökningen under denna period ledde till att lantarbetarens löner stagnerade. Det fanns helt enkelt för många arbetare i förhållande till befintliga arbetstillfällen. M.a.o., arbetskraftutbudet var större än behovet. I och med befolkningsökningen tilltog också antalet människor som önskade arrendera mark med ökade vinster för jordägarna som följd. Dessa kunde höja sina priser när efterfrågan på mark blev större än utbudet. Detta var enligt Piketty en bidragande orsak till den franska revolutionen: folkets missnöje med deras socioekonomiska situation.

Förhållandet mellan kapital (nationellt, offentligt och privat) och den nationella inkomsten i Europa:

Piketty väljer att undersöka förhållandet mellan kapital och inkomst (från arbete och från kapital) i stället för det brukliga, förhållandet mellan kapital och arbete. Som skäl anger han att statistiken för 1700- och 1800-talen ger tillförlitligare data om värdet av kapital än sådan statistik som skiljer på inkomst från arbete resp. kapital.

Kapital (Piketty använder "kapital" och "rikedom" synonymt) är summan av alla tillgångar som man kan äga och byta på marknaden. (Till skillnad från vissa andra ekonomer uteslutar Piketty humankapital från definitionen.) Kapitalet kan bestå av fastigheter, finansiella tillgångar (olika typer av värdepapper) eller arbetsrelaterat kapital såsom infrastrukturer, maskiner, patent, osv. Patent (en s.k. immateriell form av kapital) kan ägas direkt av individer eller indirekt genom ett företag. När skulderna är större än tillgångarna talar man om *negativ rikedom*.

Kapitalets natur har förändrats genom historien. Från jord och annan materiell egendom på sjuttonhundratalet till industriellt och finansiellt kapital idag.

Nationellt kapital (rikedom) är lika med summan av det totala marknadsvärdet av allt som ägs av de i ett land bosatta människorna och av staten under en viss tidsperiod minus värdeminskningen av kapitalet (s.k. *inhemskt kapital*). Nationellt kapital kan bestå av mark, byggnader, bostäder, maskiner, infrastruktur, patent o.s.v. samt finansiella tillgångar såsom pengar på banken, statsobligationer, aktier, pengar i pensionsfonder e.d. Till allt detta adderas det *utländska nettokapitalet* (d.v.s. skillnaden mellan kapital som ägs av ett lands medborgare i utlandet och det som människor från andra länder äger i landet). Efter allt detta dras ifrån den totala skulden (privat och offentlig) som landet har.

Det *privata kapitalet* räknas genom att dra av skulderna från marknadsvärdet för alla privata tillgångar. Det *offentliga kapitalet* är lika med summan av statens och statliga organisationers sammanlagda tillgångar (fastigheter, skolor etc. samt finansiella tillgångar) minus deras skulder.

Möbler, bilar och liknande brukar inte räknas in i det privata kapitalet som ägs av individer, stiftelser, andra ideella organisationer e.d. Sådan egendom anses vara avsedd för den omedelbar konsumtion. Liknande ägodelar räknas emellertid som investeringar när de ägs av firmor. Skillnaden i sättet att beräkna spelar dock en mindre roll eftersom dessa saker utgör bara en liten del av den totala rikedom.

Nationell inkomst är lika med summan av alla inkomster från både handel med varor och tjänster av de i ett land bosatta människorna. Den nationella inkomsten är då lika med summan av avkastning från inhemskt kapital (vinst), löneinkomst och alla inkomster från utlandsinvesteringar.

Skillnad mellan inkomst och kapital: Inkomst utgör ett flöde. Kapital är rikedom som ägs under en viss tidsperiod.

Piketty intresserar sig vidare för förhållandet mellan kapital (privat och offentligt) och tillväxt. Han påpekar dock att detta resonemang kan bara tillämpas på kapital som ackumuleras, där värdet av naturliga resurser inte räknas.

Tillväxten brukas mätas i *Bruttonationalprodukt (BNP)*. BNP är alltså ett mått på den totala ekonomiska aktiviteten (byte av varor och tjänster) i ett land under ett år. Man mäter värdet av de varor och tjänster vi konsumerar, värdet av våra investeringar, värdet av det vi exporterar minus värdet av det vi importerar. Om vi drar bort värdeminskning från BNP (t.ex. p.g.a. förslitning) får vi *inhemsk produktion* (s.k. *Net Domestic Output, Domestic Output* eller *Domestic Production* helt enkelt). *Realtillväxt* definieras vidare som *nominell tillväxttakt* minus *inflationen*.

Fram till 1:a världskriget spelade arbetet en mindre roll för dem som tillhörde de övre skikten i det europeiska samhället. Det som spelade roll var hur mycket man ägde, antingen genom arv eller för att man hade gift sig rikt. Det är inte förrän efter 2:a världskriget som arvet förlorade mycket av sin betydelse och arbetet och utbildning blev det säkraste kortet uppåt. Skillnaderna i ägandet av kapital är och har alltid varit större än skillnaden mellan inkomster inom olika samhällsgrupper. Piketty menar att detta gäller för alla de studerade länderna under alla perioder.

Att kapitalvinsten ökar snabbare än tillväxten betyder att det kapital som har ackumulerats under tidigare perioder växer snabbare än lönerna. Detta leder i sin tur till att entreprenörer blir rentier med allt större makt i förhållande till dem som lever på sina löner.

Nationellt kapital i förhållande till den nationella inkomsten:

Gapet mellan kapital och inkomst var betydligt lägre i USA än i Europa under sjutton- och artonhundratalet helt enkelt därför att USA hade inte haft lika lång tid på sig att ackumulera kapital. Med undantag för perioden kring världskriget har skillnaden mellan kapital och inkomst alltid varit större i Europa än i USA. Den är också större i Europa sedan nittonhundratalet slut.

Från sjuttonhundratalet och fram till 1914 motsvarade både det Engelska och Franska nationella kapitalet sex till sju år av respektive lands nationella inkomst. Den främsta orsaken till den stora koncentrationen av kapitalet (och gapet mellan kapital och inkomst) i jordbrukssamhället fram till 1:a världskriget var den långsamma befolkningsökningen och låg ekonomisk tillväxt. Kapitalvinsterna var alltså mycket högre än tillväxten.

Efter 1:a världskriget och fram till 1950-talet (d.v.s. under mellankrigsperioden inkl. depressionsåren, kriget och de första efterkrigsåren) ändrades förhållandet mellan kapital och förvärvsinkomst till att kapitalmängden motsvarades av endast två till tre inkomstår. Efter 1950 började skillnaden åter att öka till att år 2010 uppgå till fem till sex nationella inkomstår. Detta motsvarar också genomsnittet för europeiska länder idag.

Orsakerna till minskningen av gapet mellan kapital och inkomst under åren 1913–1950 i Europa och USA var den materiella förstörelsen i länderna under kriget (i Europa), sammanbrottet av de utländska investeringarna, banker som gick i konkurs, ringa sparande och låga priser på tillgångar, nationalisering av företag, inflationen som utplånade rentierklassen (ränteägare), skärpt lagstiftning om kontroll av räntor, ökad finansiell kontroll (sid 187) och ett mer solidariskt skattesystem. Efter 2:a världskriget bidrog även den höga tillväxttakten till att gapet mellan kapital och inkomst minskade.

Offentlig och privat rikedom:

Den *offentliga* nettorikedomen i Frankrike och Tyskland (alltså inte privat kapital) motsvarade mellan en fjärdedel och en tredjedel av den totala nationella rikedom under 1950–1970. Idag har denna andel sjunkit till endast några få procent. Englands totala värde av *offentligt* finansiellt och icke-finansiellt kapital är idag lika med ca 1 år av den nationella inkomsten. Samtidigt motsvarar Englands nationella skuld ca 1 år av den nationalinkomsten. Då kan man säga att det offentliga nettokapitalet är lika med noll.

Under de decennierna som följde efter 2:a Världskriget såg länder som Tyskland och Frankrike till att öka sina tillgångar. Den tyska regeringen förvärvade andelar i industrin och i bankerna. Staten kom att äga mellan 25-30 % av landets nationella kapital. I perioden mellan 1950- och 1980-talen var den tyska offentliga skulden nästan noll och det offentliga nettokapitalet nästan lika med 1 års nationell inkomst. Det privata kapitalet motsvarade bara 2 år av den nationella inkomsten. Den franska staten ägde

lika mycket av landets nationella kapital: mellan 25 och 30 % . År 2010 hade det privata kapitalet i Tyskland ökat till att motsvara 4 år av den nationella inkomsten medan det offentliga kapitalet var nästan lika med noll.

Den *privata* rikedom (i England, Tyskland och Frankrike) motsvarade ca 6 eller 7 år av den nationella inkomsten år 1910. Den minskade till ca 2-3 år av den nationella inkomsten året 1950 för att sedan öka igen till mellan 4 och 6 gånger år 2010. I början av 1970-talet motsvarade värdet av det *privata* kapitalet (netto) mellan 2 och 3,5 år av den nationella inkomsten i samma länder. Året 2010 motsvarade det *privata* kapitalet mellan 4 och 7 år av de nationella inkomsterna i dessa länder. Det *privata* kapitalet i England 2010 utgör mer än 99 % av det nationella kapitalet. I Frankrike är siffran för samma år 95 %.

Den totala mängden av *finansiella* tillgångar i länder som USA, Japan, Tyskland och Frankrike uppgick i början av 1970-talet till inte mer än 4 till 5 års nationell inkomst. År 2010 utgjorde de finansiella tillgångarna 10 till 15 år av den nationella inkomsten.

Social hierarki, ägande och inkomstfördelning

I början av artonhundratalet ägde befolkningens översta 10% i t.ex. Frankrike 80 till 85 % av de totala rikedomerna. Vid 1900-talets början hade siffran ökat till 90%. Siffran minskade till 60–70% under krigen och mellankrigstiden ända fram till 1970-talet för att sedan börja öka igen på 1980-talet.

I början på 2010-talet verkar den globala ojämlikheten ha varit lika stor som den som existerade i Europa mellan 1900–1910. Detta betyder att de mest välbeställda tio procenten av befolkningen äger mellan 80–90 % av alla rikedomar.

Sedan 1970 bevitnar vi ett starkt återinträde av det privata kapitalet i de rika länderna. Piketty menar att detta beror på den låga (ekonomisk-demografiska) tillväxten (mellan 1,6–2 % per capita och år för perioden 1970–2010), ett högt sparande, privatiseringen av det tidigare offentliga kapitalet och det faktum att flera tidigare så kallade utvecklingsländer håller på att komma ikapp (vilket påverkat priserna på materiella tillgångar och aktier) samt minskningen av skattebördan för de rikaste.

Exempel på detta ser vi i Tyskland och i Sverige, som båda hade infört en skatt på kapital i vid slutet av 1800-/början av 1900-talet, men tog bort den mellan 1990 och 2010.

Med tanke på den låga ekonomiska tillväxten i de rika länderna idag kan man tänka sig att gapet i ägandet av kapital kommer att fortsätta att öka. Detta kan dock ändras med politisk-ekonomiska åtgärder.

Piketty menar att även de stora skillnaderna mellan kapitalmängd och sammantagen inkomst som vi ser i dagens Europa och som är ungefär lika stora som skillnaderna som fanns under sjutton- och artonhundratalet delvis kan förklaras med dagens låga tillväxt.

Minskningen av *inkomstgapet* under nittonhundratalet i Frankrike och andra utvecklade länder berodde på en minskning av kapitalvinster beroende på rentierklassens tillbakagång. Löneskillnaderna förändrades inte. Trots att lönerna ökade kraftigt under

1900-talet i t.ex. Frankrike, har gapet mellan den bäst betalda och den sämst betalda tiondelen inte minskat.

Inkomstskillnaderna i Frankrike ökade kraftigt mellan 1945–1967 för att senare minska under 1968–1983. Efter detta datum har de ökat igen.

Inkomsten för de rikaste tiondelen av Frankrikes befolkning vid 1:a världskrigets början utgjorde mellan 45 och 50 % av den nationella inkomsten. Idag motsvarar denna grupps inkomst mellan 30 och 35 % av den nationella inkomsten.

Från 1970-talet och framåt har inkomstskillnaderna ökat enormt i de rika länderna, speciellt i USA. Koncernchefers ersättningar (som de brukar själva bestämma genom styrelsen) och idrottsstjärnors och skådespelares arvoden har skjutit i höjden, framför allt i den anglosaxiska världen.

År 2010 utgjorde andelen av den totala inkomsten som hamnade hos den rikaste tiondelen av USAs befolkning 35 %. Den fattigaste hälften fick bara 25 % .

Andelen av de totala inkomsten i Europa och USA som togs hem av den rikaste decilen av befolkningen motsvarade under 1950-60 och 70-talen mellan 30 och 35%. Medan detta värde för europeernas del hade förblivit detsamma 2010, d.v.s. 30%, ökade denna andel till 48 % i USA.

I de minst ojämlika länderna som de skandinaviska tjänade den rikaste tiondelen av befolkningen under 1970- och 80-talen 20 % av den de totala inkomsterna och ägde 50% av den sammanlagda rikedom. De fyra tiondelarna i mitten av den socioekonomiska hierarkin ("medelklassen") tjänade 45% av de totala inkomsterna och ägde 40% av den totala rikedom. Den nedre hälften av befolkningen tjänade 35% av alla inkomsterna och ägde 10% av vad som fanns att äga. Allt detta före skatt. Att observera dock att det behöver inte vara samma individer som hamnar i en och samma nivå av den socioekonomiska hierarkins olika delar.

När vi granskar lönefördelningen i de rika länderna 2010 ser vi att den delen av befolkningen som befinner sig i den undre hälften får mellan en fjärdedel och en tredjedel av lönesumman, men äger nästan ingenting.

Krafterna som leder till en ökning eller minskning av det socioekonomiska gapet:

Å ena sidan kan utbildning och träning befrämja tillväxt och bidra till att förbättra människors socioekonomiska situation. Å den andra kan ackumulationen och koncentrationen av kapital samtidigt hämma tillväxten och skapa ökade klyftor.

Den teknologiska utvecklingen befrämjar arbetet på lång sikt. Men denna effekt motverkas av de sofistikerade finansiella möjligheterna och den internationella konkurrensen som gör att kapitalvinsterna ökar.

Länders offentliga skulder:

Dagens rika länder har en genomsnittlig skuld på nästan lika mycket som de hade efter 2:a världskriget, d.v.s. ca 90 % av BNP. Utvecklingsländerna är fattigare än de rika när det gäller inkomst och kapital men deras offentliga skulder är mycket lägre: ca 30 % av BNP.

Det finns olika sätt att minska på de offentliga skulderna: skatt på kapital, inflation, åtstramningar och försäljning av offentliga tillgångar. Den mest effektiva och rättvisa åtgärden är en skatt på kapital med tanke på att t.ex. i Europa så mycket som 60 % av den totala rikedomens ägs av 10 % av befolkningen. Inflation som åtgärd för att minska skulder har fungerat historiskt men har andra negativa konsekvenser (en stigande prisspiral som är svår att kontrollera). Åtstramningar drabbar dem som redan har minst eftersom de inte har råd att betala privat för t.ex. vård och utbildning. Tyvärr är åtstramningar den mest använda lösningen idag.

Skatter:

Det finns fyra olika typer av skatt: skatt på kapital, skatt på inkomst, skatt på konsumtion (som moms i Sverige och några andra länder) och det som i Sverige kallas för lönekostnadspålägg, t.ex. som det vi betalar för våra pensioner. Skatterna kan vara lika för alla, högre för dem som tjänar mera, d.v.s. progressiva, eller regressiva, d.v.s. där de rika betalar proportionellt minst.

Det finns bara två sätt för regeringar att finansiera sina offentliga utgifter: genom skatter eller genom lån. Att låna pengar gynnar dem som har pengar att låna ut eftersom de kan få tillbaka dem med ränta. Utifrån det allmännas intresse är det bättre att beskatta de rika än att låna från dem.

För att kunna finansiera sina krig mot de amerikanska revolutionärerna och de många krigen mot Frankrike under Napoleons tid valde den brittiska monarkin att låna pengar från rika brittiska medborgare. Eftersom inflationen mellan 1815 och 1914 var nästan lika med noll och räntan på de utlånade pengarna i form av statsobligationer uppgick till ca 4-5%, betydde detta att utlåningen av pengar till staten blev en mycket bra affär för de rika. Något helt annat hände i Tyskland under 1900-talet där inflationen minskade statens skulder.

Idag finansieras ca 75% av flera europeiska länders sammanlagda kostnader för vård och utbildning med skattemedel. Mellan en fjärdedel och en tredjedel av dessa länders nationella intäkter används för att bekosta olika välfärdsinsatser. Hälften av dem går till vård och utbildning, den andra hälften till arbetslöshetsersättning, pensioner, barnbidrag, bostadsbidrag, etc. I fattiga länder är andelen mycket lägre.

Före 1:a världskriget beskattades kapital antingen mycket lågt eller inte alls. Fram till 1910 utgjorde skatteintäkterna strax under 10 % av de nationella inkomsterna i länder som USA, England, Frankrike och Sverige. Under perioden mellan 1910 och 1950 ökade skatterna kraftigt för att vid periodens slut uppgå till omkring 30% av de nationella inkomsterna. 2010 utgjorde de amerikanska skatterna omkring 30% av den nationella inkomsten; siffran för Storbritannien var ca 40%, ca 50% i Frankrike och 54% i Sverige.

USA införde progressiv beskattning, d.v.s. procentuellt högre skatt på stor egendom och höga inkomster, redan mellan 1910 och 1920. Under de följande decennierna fram till 1950 minskade skillnaden mellan kapital och inkomst. När Franklin D. Roosevelt tillträdde som USAs president - den ekonomiska krisen hade redan varat i tre år - höjdes skatterna på de allra högsta inkomsterna. Ökningen skedde i flera steg, från ursprungliga 25% till 63% 1933, 79% 1937, 88% 1942 och ända upp till 94 % 1944. Sen stabiliserades denna skattesats kring 90% fram till mitten på 1960-talet för att minska

till 70% vid 1980-talets början. I Europa var skatterna för samma grupp (de allra högsta inkomstskikten) något lägre. I Frankrike och Tyskland låg de mellan 50 och 70% mellan 1940-talets slut och början av 1980-talet. Undantaget var Tyskland som åren 1947–1949 satte skatterna för denna grupp till 90%. 2010 hade inkomstskatten för samma grupp sjunkit till 30% i Tyskland, 45% i Frankrike, 40% i England och 35% i USA.

Efter 1980-talets ideologiska klimat, privatiseringarna av offentliga tillgångar och den finansiella globaliseringen, där olika länder konkurrerar om kapital, har uttag av både direkta och indirekta skatter minskat eller t.o.m. avskaffats helt.

Piketty menar att argumentet om att firmor skulle fly till utlandet om man ökade på skattebördan visar sig vara osant mot bakgrund historiska data.

Att kapitalvinsten är lägre idag (3–4%) än vad den var under sjutton- och artonhundredatalen beror på att det knappast fanns några skatter på den tiden. I den mån man över huvud taget tog ut någon skatt var den mycket låg. Idag är skatten på kapital ca 30% i många rika länder.

Investeringar och internationell politik:

Det finns inte bara ekonomiska överväganden för investeringar utan även politiska. Saudiarabien har t.ex. investerat i amerikanska statsobligationer när inte ens de stora amerikanska universiteten gör det längre. Anledningen till att låna ut pengar med låg ränta till USA kan ha varit militära säkerhetsöverväganden. Om USA och dess allierade inte hade drivit den irakiska armén ut ur Kuwait 1991 hade Irak kunnat utgöra ett framtida hot mot saudiska oljekällor.

Inflationen:

Inflationen är huvudsakligen ett 1900-talsfenomen. Innan 1:a världskriget var inflationen nästan lika med noll. Priserna kunde gå upp eller ner, men bara under korta tidsperioder. Efter 1:a världskriget slutade många länder att betrakta guldreserver som mått för hur mycket pengar man kunde skapa. Man frigjorde sig från guldekvivalensen för att kunna betala sina skulder. Man försökte återinföra konverteringen under 1920-talet, men övergav detta uppsåt igen efter 1930. Ett nytt försök gjordes 1946 men övergavs på nytt 1971. Guldmyntfotens avskaffande ledde till att mycket pengar kom i omlopp vilket satte fart på inflationen. Mellan 1913 och 1950 ökade inflationen i t.ex. Frankrike med 13 % per år. Detta betydde att priserna ökade med en faktor av 100 under den perioden. I Tyskland var den årliga inflationstakten 17%, d.v.s. att priserna ökade med en faktor av mer än 300 under samma period. I länder som Frankrike, Tyskland, England och USA var inflationen mellan 2 och 6% mellan 1950 och 1970. Mellan 1970 och 1990 ökade inflationen i England till 10% och i Frankrike till 8%. Under perioden 1992–2012 hade samma länder en inflation om ca 2%. Inflationstakten i de rika länderna har varit ca 2% sedan 1980.

Inflationen behöver inte minska den genomsnittliga kapitalvinsten eftersom det genomsnittliga priset för materiella tillgångar och finansiella värdepapper brukar öka i samma takt som konsumentpriserna. Inflationen påverkar dock icke investerade pengar (pengar på banken t.ex.).

Centralbankerna (som är offentliga institutioner vars ledare utses av regeringen eller parlamentet) kan effektivt kontrollera inflationstakten genom att se till att

penningmängden de ger ut (kontanter och pengar på konto) ligger i nivå med den ekonomiska tillväxten (för mycket pengar i cirkulation skapar inflation). Den Europeiska Centralbankens penningpolitik vägleds av målsättningen att hålla ner inflationen, vilket den gör genom att styra utlåningsräntan.

Lösningen på de stora ekonomiska ojämlikheterna:

Eftersom de som har mest också äger olika typer av finansiellt kapital och det är just sådant kapital som idag vanligtvis inte taxeras, fungerar skattesystemet i praktiken regressivt, d.v.s. de som äger mest betalar proportionellt minst. Piketty föreslår ett införande av skatt på kapital i olika former: skatt på materiellt kapital, på finansiella tillgångar, på kapitalvinst och på transaktion av kapital. Detta kan verka utopiskt, men Piketty menar att man skulle kunna börja på regional nivå. Detta skulle inte bara fördela rikedomerna bättre utan även befrämja demokratin genom att synliggöra bankernas agerande och det internationella kapitalets rörelse. När det gäller företagen räcker det emellertid inte med genomsnittlighet säger Piketty, utan arbetarna borde också ha möjlighet att påverka olika beslut. Kapitalet måste taxeras, men med måtta, menar Piketty. Skattebördan får inte bli så tung att ackumuleringen kvävs, och därmed den ekonomiska tillväxten.

I samband med den finansiella krisen 2008 kom centralbankerna överens om att skapa nya pengar för att rädda bankerna. Detta förhindrade ett sammanbrott för det finansiella systemet liknande det som följde på börskraschen 1929. Men åtgärden har inte löst de strukturella problemen som gav upphov till krisen, däribland bristen på genomsnittlighet och ojämlikheten. Centralbankerna kan alltså skapa pengar att låna till affärsbanker i kris (vilka i sin tur lånar till företag), men de kan inte tvinga bolagen att investera pengarna de lånar. Man kan inte heller tvinga hushåll att konsumera mera. Centralbankernas möjlighet att skapa likvida medel (sedlar och mynt samt pengar på konto, d.v.s. betalningsmedel) i akuta situationer ger självklart mycket snabbare effekt än försök att få fram pengar genom skatter, som måste lagstiftas om innan de kan utkrävas. Att öka mängden betalningsmedel kan dock leda till inflation om de kommersiella bankerna lånar ut för mycket pengar till allmänheten (då centralbankerna emellertid kan välja att höja styrräntan).

I samband med den finansiella krisen i Europa har den Europeiska Centralbanken, den Internationella Valutafonden (IMF) och den Europeiska Kommissionen ("trojkan", som de brukar kallas) försökt att samarbeta för att hitta en lösning till krisen. Problemet är att trojkan inte automatiskt har tillgång till de bankdata de skulle behöva p.g.a. banksekretessen. I denna situation har den grekiska regeringen varit tvungen att sälja sina offentliga tillgångar istället för att få in pengar genom taxering av kapital.

Eftersom stora internationella företag deklarerar sin vinst i länder som har låga skatter skulle det vara mycket bättre att beskatta dem i varje land efter hur mycket de säljer, menar Piketty.

